

FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENTET
OLJE - OG ENERGIDEPARTEMENTET

Veileder

Gjennomføring av seismiske undersøkelser på norsk kontinentalsokkel

Innhold

1. Forord	5
2 Oversikt over relevante myndigheter og organisasjoner	7
2.1 Myndigheter	7
3 Seismikkinnsamling	9
3.1 Hva er seismikk?	9
3.2 Når foretas seismiske undersøkelser?	10
3.3 Omfang av innsamlinger	11
3.4 Værforhold og innsamling av seismikk	11
4 Fiskeriaktivitet	12
5 Hvordan påvirkes fisk og fiskerinæringen av seismikkinnsamling?	13
5.1 Hvordan påvirkes fiskebestander av seismikk?	13
5.2 Hvordan påvirker seismikk utøvelsen av fiske?	14
6 Regulering av seismikkvirksomheten	15
6.1 Krav om tillatelse	15
6.2 Sameksistens med andre næringer	16
6.3 Tids- og områdebegrensninger	17
6.4 Forsvarlig avstand - ressursforskriften § 5 første ledd:	17
6.5 Havressursloven	17
7 Fiskerikyndig og følgefartøy	19
7.1 Den fiskerikyndiges rolle	19
7.2 Krav til den fiskerikyndige	19
7.3 Seismikkfartøy	20
7.4 Følgefartøy	20
8 Koordineringsmøte og opplysninger om undersøkelsen som skal sendes myndighetene	21
8.1 Koordineringsmøte	21
8.2 Meldinger som skal sendes før oppstart	21
8.3 Meldinger som skal sendes når undersøkelsen pågår	21
9 Sporing av seismikkfartøy	22
9.1 Bakgrunn	22
9.2 Posisjonsrapportering	22
9.3 Bruk og oppbevaring av sporingsdata	22
10 Erstatningsordningen for norske fiskere	23
10.1 Bakgrunn	23
10.2 Nærmere om vilkår for erstatning	23
10.3 Nemndbehandling	24
11 Retningslinje ved uenighet	25
12 Materialsamling	26
12.1 Regelverk	26
12.2 Internettsider	26

1. Forord

Petroleumsnæringen og fiskerinæringen er to viktige næringer for Norge. Begge næringene skaper store økonomiske verdier og mange arbeidsplasser. Helt fra petroleumsvirksomheten i Norge startet på slutten av 1960-tallet, har det vært et viktig mål for myndighetene å sikre god sameksistens, der begge næringer kan utøve sin virksomhet. Stortinget har ved mange anledninger gitt uttrykk for at vi skal ha og trenger begge næringene.

Vi vil med denne veilederen forklare betydningen av de to næringene, og beskrive regelverket som gjelder for seismiske undersøkelser. Vi forventer at petroleumsnæringen og fiskerinæringen gjør sitt beste for å følge opp intensjonene om å legge til rette for god sameksistens. Respekt for hverandres arbeid og retten til å arbeide på norsk sokkel er en forutsetning for godt samarbeid. Vi tror en bedre samordning av enkeltaktørenes planlegging av aktiviteter i de enkelte havområdene vil skape ytterligere grunnlag for sameksistens.

Sameksistens innebærer at begge næringene tilpasser seg hverandre, og erfaringene viser at fiskeri- og petroleumsvirksomheten kan leve side om side på havet. Det har ikke vært uten problemer, men næringene har med myndighetenes hjelp i de aller fleste situasjoner kommet fram til minnelige løsninger.

De siste årene har omfanget av seismiske undersøkelser på norsk sokkel økt og nye aktører har kommet til. Nye og forbedrede seismiske data har vært avgjørende for påvisning av flere av de store funnene som er gjort på norsk sokkel i løpet av de siste årene, for å få gode utbyggingsløsninger for funn og for å øke utvinningen fra eksisterende felt. Men økt seismikkomfang har også ført til flere tilfeller av interessekonflikter mellom fiskefartøy og seismikkfartøy. Myndighetene har derfor gjennomført flere endringer i regelverket for å bedre sameksistensen på havet. Ordningen med fiskerikyndig ombord på seismikkfartøyene er forbedret og det er innført krav om sporing av seismikkfartøy. Videre har aktørene i næringene etablert flere arenaer for systematisk dialog. Dette bidrar til utveksling av informasjon og gir et bedre grunnlag for sameksistens.

Vi vil at denne veilederen skal bidra til økt forståelse mellom partene og være klargjørende på hvilke regler og rutiner som gjelder. Vi håper også at vi med dette kan bidra til nødvendig forståelse for at det må være plass til begge disse viktige næringene. Ikke minst mener vi veilederen tydeliggjør at det faktisk foreligger et system og regelverk som styrer både fiskeriene og petroleumsvirksomheten. Økt forståelse om hvordan de to næringene kan samarbeide og påvirke hverandre er en forutsetning for aksept for næringenes behov og dermed bedre sameksistens.

Utvinning av petroleum og fiskeri skaper store økonomiske verdier for det norske samfunnet. Med kunnskap, god planlegging og ikke minst dialog kan disse næringene fortsette sin sameksistens på havet også i fremtiden.

Fiskeri- og kystminister
Lisbeth Berg-Hansen

Olje- og energiminister
Ola Borten Moe

2 Oversikt over relevante myndigheter og organisasjoner

2.1 Myndigheter

2.1.1 Olje- og energidepartementet

Olje- og energidepartementet (OED) skal tilrettelegge for en god og effektiv ressursforvaltning av, og verdiskaping fra, Norges olje- og gassressurser.

2.1.2 Fiskeri- og kystdepartementet

Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) har blant annet ansvar for forvaltningen av de levende marine ressursene, havbruk, sjøsikkerhet og beredskap inkludert statens akutte beredskap mot oljeforurensning.

2.1.3 Oljedirektoratet

Oljedirektoratet (OD) er en fagetat som er underlagt Olje- og energidepartementet. Oljedirektoratet koordinerer meldingene som skal sendes til myndighetene i forbindelse med seismiske undersøkelser. Kurs for fiskerikyndige arrangeres av Oljedirektoratet i samarbeid med Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Kystvakten.

2.1.4 Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet er en fagetat under Fiskeri- og kystdepartementet med ansvar for den løpende fiskeriforvaltningen. De gir råd og vurderer fiskeriaktiviteter i områder der det planlegges og meldes seismiske undersøkelser. Fiskeridirektoratet bistår OD i kvalifikasjonsprosessen for fiskerikyndig.

2.1.5 Havforskningsinstituttet

Havforskningsinstituttet (HI) er et rådgivende forskningsinstitutt underlagt Fiskeri- og kystdepartementet. Instituttet er det største marinbiologiske institutt i Nord-Europa, har bred kunnskap om norske havområder og er en viktig rådgiver om konsekvenser av lyd fra seismiske undersøkelser på de levende marine ressursene.

2.1.6 Kystvakten

Kystvakten er en del av Sjøforsvaret. Kystvakten er statens viktigste myndighetshåndhever på havet og utfører sitt virke i hele Norges ansvarsområde.

Fiskeridirektoratet, Kystvakten og Oljedirektoratet har en felles samarbeidsavtale. Gjennom samarbeidsavtalen vil myndighetene sikre at fiskerikyndige om bord på seismikkfartøy og eventuelt andre skal kunne få døgnkontinuerlig bistand fra myndighetene ved hendelser og ved andre behov.

Kystvakten er den fiskerikyndiges primærkontakt. Den fiskerikyndige skal til enhver tid kunne få kontakt med myndighetene gjennom Kystvakten.

2.2 Organisasjoner

2.2.1 Norges Fiskarlag

Norges Fiskarlag er både fagorganisasjon og næringsorganisasjon for norske yrkesfiskere. Laget organiserer enefiskere, lottakere og fiskebåtrederer og er således en forening både for det man i andre næringer ville kalle arbeidstakere og arbeidsgivere, så vel som enkeltmannsforetak. Norges Fiskarlag er en politisk uavhengig, faglig landsorganisasjon som bygger på frivillig medlemskap av fiskere gjennom fylkesfiskarlag og faglige gruppeorganisasjoner. I dag har Norges Fiskarlag omlag 5.700 medlemmer spredt over hele landet.

2.2.2 Norges Kystfiskarlag

Norges Kystfiskarlag er en selvstendig, demokratisk og politisk uavhengig fagorganisasjon for norske kystfiskere. Organisasjonen tilbyr medlemskap for mannskap og fartøyeiere i kystflåten. Norges Kystfiskarlag organiserer rundt 1000 medlemmer fordelt over hele landet og har en rekke lokallag langs kysten. Nærmere 600 kystfiskefartøy er i dag tilknyttet organisasjonen.

2.2.3 Pelagisk Forening

Pelagisk Forening er en faglig interesseorganisasjon for fiskebåtrederier. Medlemmene har i hovedsak rettigheter i fiske etter pelagisk fisk. Foreningens formål er å fremme medlemmenes felles økonomiske, faglige og sosiale interesser. Medlemsflåten består av ringnotfartøy, pelagiske trålere og kystnotfartøy.

2.2.4 Norsk olje og gass

Norsk olje og gass er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for oljeselskaper og leverandørbedrifter knyttet til utforsking og produksjon av olje og gass på norsk kontinentalsokkel. Norsk olje og gass har gitt ut *Anbefalte retningslinjer for sameksistens med fiskerisektoren i forbindelse med seismiske undersøkelser*.

2.2.5 International Association of Geophysical Contractors (IAGC)

Interesseorganisasjon for selskaper som tilbyr geofysiske tjenester, herunder seismikk. IAGC har i samarbeid med Norsk olje og gass gitt ut *Anbefalte retningslinjer for sameksistens med fiskerisektoren i forbindelse med seismiske undersøkelser*.

3 Seismikkinnsamling

Seismiske undersøkelser er den sentrale kilden til kartlegging og forståelse av undergrunnen. Seismiske data er avgjørende for å gjøre funn av olje- og gass, men gjør det også mulig å få ut mer olje og gass fra produserende felt. Derfor samles det inn seismikk i ulike faser av virksomheten. Bruk av seismikk og videreutvikling av seismiske metoder har vært og er viktig for utviklingen av norsk petroleumsvirksomhet. Nye og bedre data og nye verktøy for å tolke dataene har gjort det mulig å påvise nye store funn som Johan Sverdrup og Johan Castberg, og å øke utvinningen fra felt som Gullfaks og Draugen.

3.1 Hva er seismikk?

Seismikk er en geofysisk undersøkelsesmetode som brukes til å kartlegge geologien i undergrunnen. Hovedformålet med denne type undersøkelse er å kartlegge mulige petroleumsfeller (steder i undergrunnen der petroleum kan finnes). Ved bruk av seismiske data kan man få et bilde av undergrunnen. Disse dataene bruker geologer til å tolke undergrunnen for å finne områder hvor det kan ha samlet seg petroleum.

Enkelt beskrevet sendes lavfrekvente lydbølger fra en kilde ved havoverflaten ned i undergrunnen. Lydbølgene reflekteres mellom geologiske lag i undergrunnen, hvor ulike lag reflekteres forskjellig. Disse refleksjonene av lydbølger blir så fanget opp av mottakere som vanligvis slepes etter seismikkskipet like under havoverflaten. Rådataene blir så bearbeidet i datamaskiner for å produsere bilder av undergrunnen som geologer kan tolke og derigjennom få bedre kunnskap om undergrunnen, herunder olje- og gassforekomster.

Under gis det en kortfattet beskrivelse av ulike typer seismikk. 2D- og 3D-seismikk er særlig viktig for leting etter olje og gass, mens øvrige former er særlig relevant ved utbygging og drift av felt.

3.1.1 2D-seismikk

Ved 2D-innsamlinger slepes én lyttekabel etter fartøyet. Denne lyttekabelen vil vanligvis være mellom tre til åtte kilometer lang. Dette gir et todimensjonalt tverrsnitt av undergrunnen.

3.1.2 3D-seismikk

Ved 3D-innsamlinger slepes flere parallelle kabler etter fartøyet. Dermed er det mulig å avbilde undergrunnen i tre dimensjoner. Et seismikkfartøy som samler inn seismiske data vil ha redusert manøvrerings- evne som følge av antallet lyttekabler (inntil 16 stykker) etter fartøyet, samt at lengden på disse vanligvis er tre til åtte kilometer lange.

3.1.3 4D-seismikk

4D-seismikk er 3D-seismikk som gjentas med et visst tidsintervall. Den fjerde dimensjonen er altså tid. 4D-seismikk benyttes til å se endringer i reservoaret over tid. Data fra slik seismikk gir informasjon om lokale trykkendringer og endringer i metning av henholdsvis olje, vann og gass i reservoaret. Denne informasjonen benyttes til å finne de beste målene for nye produksjons- og injeksjonsbrønner og for å optimalisere injeksjon og produksjon til/fra ulike soner for å få best mulig utvinning fra feltet.

3.1.4 Havbunnseismikk OBS (Ocean Bottom Seismic)

Havbunnseismikk benyttes til å forbedre datakvaliteten og bekrefte funn data fra tidligere målinger. Her sleper man da ikke sensorer i kabler etter skip, men plasserer derimot sensorene/kablene på havbunnen. Fordelen med denne metoden er at man får et bedre og mer nøyaktig signal fra vanskelige og komplekse strukturer.

Denne innsamlingsmetoden er således mindre krevende arealmessig under selve innsamlingsfasen. Det vil imidlertid være en utleggings- og fjerningfase for kablene.

3.1.5 Permanent reservoar overvåkning

Det er i løpet av de siste årene utviklet en ny type teknologi for 4D-seismikk som er basert på at kabler med sensorer er gravd permanent ned i havbunnen, og at det kun benyttes fartøy som sleper signalkilde under innsamling. Denne teknologien gir seismikkdata med bedre kvalitet og bedre repeterbarhet enn ved ordinær datainnsamling som følge av at sensorene er nedgravd og ligger fast plassert. I tillegg er denne metoden relativt uavhengig av værforholdene. Slik teknologi betegnes ofte som "Permanent Reservoir Monitoring – PRM".

3.2 Når foretas seismiske undersøkelser?

3.2.1 Generell sokkelkartlegging

Myndighetene gjennomfører seismiske undersøkelser for å foreta en geologisk kartlegging av norsk kontinentalsokkel. Hensikten med denne type innsamling er å øke kunnskapen om potensialet for olje- og gass i et område. I forbindelse med åpning av nye områder med tanke på tildeling av utvinningstillatelser foretar myndighetene seismiske undersøkelser for å kunne gi et ressursanslag.

3.2.2 Innsamling i forkant av konsesjonsrunder

I forkant av konsesjonsrunder, da særlig nummererte konsesjonsrunder, samles det ofte inn seismikk i de områder som er foreslått utlyst. Disse innsamlingene gjøres som hovedregel av seismikkselskaper på egen risiko. Seismikkselskapene selger den innsamlede seismikken til oljeselskaper som benytter informasjonen i søknadsarbeidet.

3.2.3 Innsamling som en del av arbeidsforpliktelsene

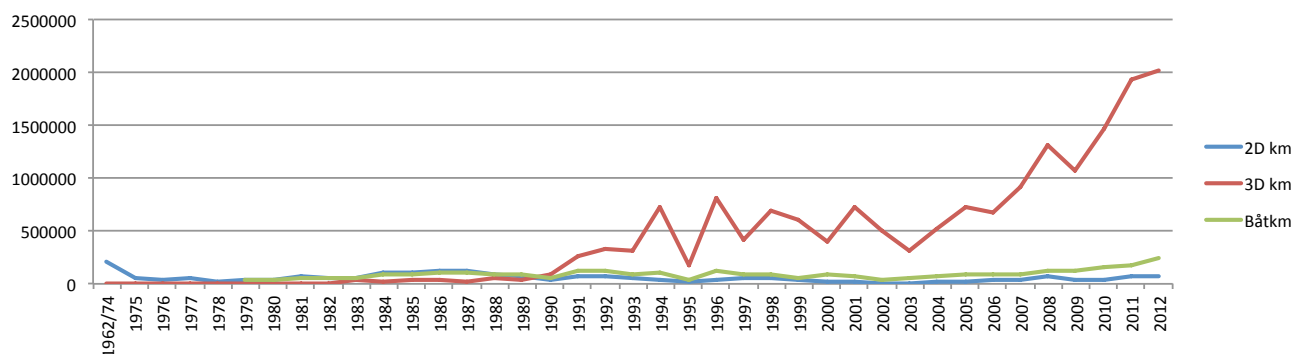
En utvinningstillatelse tildeles som oftest med et obligatorisk arbeidsprogram fastsatt av OED. I områder med dårlig/manglende seismisk dekning er innsamling av seismiske data ofte en sentral del av arbeidsprogrammet. Slike data er en forutsetning for å fatte en rasjonell beslutning om boring av en letebrønn. En letebrønn koster i størrelsesorden 350 millioner kroner. Det er derfor viktig med best mulig informasjon når det skal besluttes om, og i så fall hvor, en letebrønn skal bores.

3.2.4 Felt i drift

Seismikk er et av de aller viktigste verktøyene for å oppnå økt utvinning fra eksisterende felt. En økning i utvinningsgraden med for eksempel ett prosentpoeng for felt som i dag er i drift, vil øke oljeutvinningen med anslagsvis 570 mill. fat olje. Seismikken bidrar til økt forståelse av reservoaret og til kartlegging av bevegelser og endringer av petroleumsressursene. Dette fører til at rettighetshaverne blant annet kan optimalisere hvor de plasserer produksjons- og injeksjonsbrønnene.

I felt med høyt trykk og høy temperatur er det av sikkerhetsmessige grunner særlig viktig med god kunnskap om undergrunnen og reservoaret for å kunne plassere brønner riktig.

3.3 Omfang av innsamlinger

Figuren viser antall linjekilometer (cdp-km) pr. år fra 1975-2012. Selv om den innsamlede mengden av seismiske data målt i linjekilometer (cdp-km) har økt kraftig de senere årene, er det liten økning i seilte kilometer (båtkm). Det er en følge av at 3D-seismikk samles inn med flere (inntil 16) kabler i bredden. Borestedsundersøkelser er ikke inkludert, da tilgjengelig oversikt bare finnes fra 2009. Kilde: Oljedirektoratet

3.4 Værforhold og innsamling av seismikk

Værforhold påvirker innsamling av seismikk. Normalt er man avhengig av godt vær og en bølgehøyde under to til fire meter for å sikre tilfredsstillende kvalitet på dataene. Hvis værforholdene er dårlige, må seismikkskipet vente på bedre vær. Det er særlig bølgehøyde som er viktig ved seismiske innsamlinger, noe som medfører at man stopper innsamlingen hvis bølgehøyden blir for stor. Hvor utsatt den seismiske datainnsamling er for bølgehøyde avhenger av hvor dypt lyttekablene er under vann. En innsamling med kabler dypere i vannsøylen gir mindre avhengighet av bølgehøyde, men dype kabler svekker normalt også kvaliteten på de seismiske dataene.

De gjennomsnittlige værforholdene varierer gjennom året. Dette innebærer at seismikkinnsamling er sesongavhengig. I sommerhalvåret vil man normalt vente mindre gjennomsnittlig bølgehøyde og bedre vær, noe som sikrer en høy oppetid på innsamlingene og en kostnadseffektiv innsamling. Seismikkselskapene sender som oftest skipene sine utenlands i vinterhalvåret, slik at det er begrenset mulighet for seismiske innsamlinger på vinteren.

4 Fiskeriaktivitet

Fiskeriene kan deles inn i mange forskjellige typer, basert på områder og tidsrom, fartøytype og -størrelse og ikke minst hvilke bestander det fiskes på.

I de tilfeller det har vært konflikt mellom seismikkfartøy og fiskefartøy har dette særlig vært i forhold til sesongfiskeriene. Typiske sesongfiskerier er høsting av fisk som finnes konsentrert i spesielle områder og tidsrom, enten på gytefelt, på vei til gyteområder og i konsentrerte beiteområder. Fiske på torsk som beiter på lodde på vei til gytefeltene på Finnmarkskysten er et eksempel, mens skreifisken i Lofoten er et eksempel på fiske på torsk på gytevandring og på gytefelt. I sesongfiskeriene brukes en rekke forskjellige redskaps- og fartøytyper, fra de minste båtene med en fisker om bord, til store havgående kombinerte not- og trålfartøy.

Norsk fiske og fangst foregår i norsk økonomisk sone, i andre lands soner og i internasjonalt farvann. Basert på vitenskapelige data fra Havforskningsinstituttet og andre lands havforskningsinstitutter foretar Det internasjonale råd for havforskning (ICES) bestandsvurderinger og gir kvoteråd. Kvoterådene legges til grunn for Norges årlige fiskeriforhandlinger med andre land og for den nasjonale kvotefordelingen.

For hvert enkelt fiskeri og fangst fastsettes årlige reguleringer knyttet til kvotestørrelse, fordeling mellom fartøygrupper, tekniske forhold m.v. Forslag til reguleringer utarbeides av Fiskeridirektoratet og fastsettes av Fiskeri- og kystdepartementet. For de fleste fiskeriene er reguleringene fastsatt innen starten av året.

Norge fangster også noe vågehval, fangstkvote fastsettes av Fiskeri- og kystdepartementet basert på råd fra International Whaling Commission (IWC). Fangsten foregår i perioden april-august.

Pr. 31. desember 2012 hadde Norge 6214 merkeregistrerte fiskefartøy. Det samlede fiske- og fangstkvantum var i 2012 på noe over 2,1 millioner tonn.

De fleste fiskerier er sesongfiskerier. Selv om reguleringene for noen arter åpner for fiske hele året, vil fisket som regel bli avgrenset til en eller flere perioder i året. Dette skyldes i all hovedsak at det er der og da den aktuelle arten er tilgjengelig for et lønnsomt fiske. I hovedsak kan fiske deles i to grupper henholdsvis det som foregår med passive redskaper og det som foregår med aktive redskaper.

Passive redskaper eller faststående redskaper er redskaper som i en eller begge ender er forankret i bunnen og markert med overflatebøyer påført fiskefartøyets registreringsnummer. Garn og line er de viktigste fiskeredskapene i denne gruppen. Fiske med slike redskaper foregår både kystnært med mindre fartøy og med større fartøy langt til havs. Redskapenes utstrekning kan variere fra en garnlenke på 0,5 km til en linesetning på inntil 75 km. Slike redskaper settes og hales vanligvis en gang per døgn.

Aktive fiskeredskap karakteriseres ved at det er fiskeredskapen som må oppsøke fisken for å fange den. Det betyr i praksis at det må registreres tilfredsstillende forekomster av fisk for å sette ut fiskeredskapen. Varigheten på fangstoperasjonen for redskaper i denne gruppen varierer mellom 1-6 timer. Trål, snurpenot og snurrevad er de viktigste redskapene i denne kategorien.

Fiskeridirektoratet har laget en mer utfyllende informasjon om de ulike fiskeriene. Denne er tilgjengelig på norsk og engelsk under Oljedirektoratets webside og tema seismikk: <http://www.npd.no/no/Tema/Seismikk/Relevante-fiskeredskap-og-fiskeriaktivitet/>

5 Hvordan påvirkes fisk og fiskerinæringen av seismikkinnsamling?

5.1 Hvordan påvirkes fiskebestander av seismikk?

Lydbølgene som sendes gjennom vannmassene ved innsamling av seismikk kan påvirke marine organismer direkte (fysiologisk) eller indirekte (adferdspåvirkning).

5.1.1 Direkte påvirkning - Fisk, egg, larver og yngel

Når fisk utsettes for lydbølgene fra seismikkinnsamlingen, vil de forsøke å svømme bort fra kilden. Voksen fisk blir ikke direkte skadet av seismikk med unntak av de nærmeste meterne fra lydkilden.

Egg, larver og yngel har ikke samme evne til å unnsnippe lydkildene som stor fisk. Lydenergien fra seismisk aktivitet kan skade eller drepe larver og yngel i nærheten (kortere enn fem meter) av kilden ved å gi skade på hørsel, nyrer, hjerte og svømmeblære. 20 meter unna er det svært liten sannsynlighet for at yngel påføres skade. Larver og yngel har så stor naturlig dødelighet at seismikkens negative effekt blir liten i sammenligning, og konsekvensene på bestandsnivå vurderes som ubetydelig og usikkerheten er liten. Ut fra dette legges det ikke restriksjoner på seismiske undersøkelser av hensyn til skader på fiskeegg, -larver og -yngel.

5.1.2 Indirekte påvirkning - Gyteproduksjon

Fisk reagerer på lyd på ulike måter. Den svakest form for atferdsreaksjon er små forandringer i svømmeaktivitet der fisken endrer retning og øker svømmehastigheten, mens den kraftigste formen for adferdsreaksjon på lyd er en hurtig fluktreaksjon.

Dersom fisk under vandring til gytefeltene eller under selve gytingen endrer adferd som følge av innsamling av seismikk, kan dette tenkes å påvirke gytesuksessen. Gytevandringens mønsteret kan endres og selve gytingen kan bli mer eller mindre forskjøvet i tid og rom. Dermed kan larvene gå glipp av tidsvinduet med optimale biologiske forhold for overlevelse og vekst.

Det er derfor innført begrensninger for seismisk aktivitet i områder med viktige gyteplasser og i områder på de tidspunkt der det foregår konsentrerte gytevandring. Tids- og områdebegrensninger er knyttet til den enkelte blokk og fremgår av utlysningsteksten til de enkelte konsesjonsrunder.

5.2 Hvordan påvirker seismikk utøvelsen av fiske?

Innsamling av seismikk påvirker fiskeriene både gjennom arealbruk ved at seismikkfartøyene med redskap i sjøen trenger stor plass og ved at seismikkskyting kan skremme bort fisken. Således kan innsamling av seismikk i noen situasjoner medføre tapt fangst og fangstinntekt eller økt fangsttid og økte driftskostnader.

Noen fiskerier er imidlertid mer utsatt enn andre, særlig kan dette gjelde for små fartøy med kort fiske-sesong og avgrenset aksjonsradius.

5.2.1 Skremmeeffekt

Spørsmålet om hvordan innsamling av seismikk påvirker fisk og utøvelse av fiske har vært gjenstand for stor oppmerksomhet over lengre tid.

Et viktig spørsmål når det gjelder skremmeeffekt på fisk er hvor langt fra lydkilden slik effekt gjør seg gjeldende. Det foreligger relativt lite forskning omkring skremmeeffekt. Rapporter fra forskning gir ulike resultater og er også til dels motstridende, noe som har ført til at berørte næringsinteresser har ulikt syn på spørsmålet om minsteavstand. Hvor langt og hvordan lydbølgene forplanter seg er imidlertid avhengig av de til en hver tid rådende horisontale og vertikale saltholdighets- og temperaturforhold. Disse endrer seg gjennom året og gjerne fra område til område. Myndighetene har derfor ikke fastsatt en generell minsteavstand mellom seismiske undersøkelser og fiskeriaktivitet, fiskeoppdrett og fangst, men regelverket inneholder krav om at fartøy som foretar seismisk undersøkelse skal holde forvarlig avstand til fartøy som driver fiske og fra faststående og flytende fiskeredskap, jf. avsnitt 6.4.

Det er gjort relativt få undersøkelser om skremmeeffekt, og resultatene varierer fra art til art. For eksempel gjennomførte Havforskningsinstituttet en undersøkelse på Nordkappbanken i 1992, der det ble registrert reduserte trålfangster i en avstand fra seismikkfartøyet på 18 nautiske mil. Sommeren 2009 gjennomførte Havforskningsinstituttet det såkalte følgeforskningsprosjektet i forbindelse med ODs innsamling av seismiske data utenfor Lofoten og Vesterålen. Her viste resultatene at fiskens adferd og fangstene forandret seg. Fangstene både økte og avtok avhengig av fiskemetode. Det ble ikke rapportert noen bestemt avstand for skremmeeffekten, men den var betydelig mindre enn det som ble observert på Nordkappbanken. Forsøk har også vist at seismikkundersøkelsene i seg selv ikke skader marint liv dersom avstanden fra lydkilden er over 5 meter.

Makrell er for eksempel en stimfisk som svømmer relativt høyt oppe i vannet der den kan fiskes med dorg. Den er en hurtigsvømmende fisk som lett kan fjerne seg fra et område om den blir skremt.

5.2.2 Arealbeslag

Potensielle utfordringer knyttet til arealbeslag ved innsamling av seismikk er mest aktuelt for den delen av fiskeflåten som har begrenset aksjonsradius og under sesongfiskerier.

Havressursloven og regelverk under petroleumsloven gir retningslinjer for vikeplikt og andre forhold som å holde forsvarlig avstand til faststående bruk og fiskefartøy i fiske. Dessuten gjelder de alminnelige sjøveisreglene, dog slik at disse kommer til anvendelse kun for å unngå sammenstøt.

I motsetning til hva som er tilfelle for faste innretninger, er det ikke en formell sikkerhetssone rundt seismikkfartøy etter petroleumsregelverket.

6 Regulering av seismikkvirksomheten

For å redusere potensialet for mulig konflikter mellom fiskeriene og seismiske undersøkelser er det i løpet av de senere årene gjennomført en rekke tiltak. For de tilfeller der det allikevel oppstår tap ved utøvelsen av fisket, kan det fremmes krav om erstatning, jf. omtalen av erstatningsordningen i kap. 10.

6.1 Krav om tillatelse

Ingen andre enn staten kan drive petroleumsvirksomhet uten tillatelse etter petroleumsloven¹. Dette betyr at alle som skal samle inn seismikk som ledd i petroleumsvirksomhet, må ha tillatelse etter petroleumsloven. Slik tillatelse kan enten være en undersøkelsestillatelse eller en utvinningstillatelse².

En forutsetning for å få undersøkelsestillatelse eller utvinningstillatelse er at det aktuelle området er åpnet for petroleumsvirksomhet.

6.1.1 Undersøkelsestillatelse³

Undersøkelsestillatelser tildeles av Oljedirektoratet⁴. Undersøkelsestillatelsen gir rett til undersøkelse etter petroleum, det vil si geologiske, petrofysiske, geofysiske, geokjemiske og geotekniske aktiviteter, herunder grunne borer, samt drift og bruk av innretning i den utstrekning den anvendes til undersøkelse. Tillatelsen er ikke eksklusiv. Dette betyr at flere selskaper kan ha rett til å drive undersøkelser i samme område.

En undersøkelsestillatelse kan i prinsippet omfatte hele norsk kontinentalsokkel, bortsett fra de områder som ikke er åpnet og områder som er tildelt ved utvinningstillatelser⁵. Tillatelsen kan gis for inntil 3 år.

6.1.2 Utvinningstillatelse⁶

Utvinningstillatelser tildeles av Kongen i statsråd. Utvinningstillatelsen gir rettighetshaver en eksklusiv rett til undersøkelse, leteboring og utvinning av petroleumforekomster for det området tillatelsen omfatter. Dette innebærer at det bare er rettighetshaver som kan drive petroleumsvirksomhet innenfor det området som er omfattet av tillatelsen. Utvinningstillatelsen gir altså mer omfattende rettigheter enn en undersøkelsestillatelse.

Varigheten av en utvinningstillatelse fastsettes i den enkelte tillatelse.

---

1 Petroleumsloven § 1-3

2 Seismikk kan også samles inn i forbindelse med trasè- og grunnundersøkelser, jf. petroleumsforskriften § 30, jf. ressursforskriften § 7, men slike undersøkelser er svært begrenset i utstrekning.

3 Petroleumsloven § 2-1

4 Myndigheten til å tildele undersøkelsestillatelser er etter loven lagt til departementet, som har delegert myndigheten til Oljedirektoratet.

5 Petroleumsloven § 2-2

6 Petroleumsloven § 3-3

6.2 Sameksistens med andre næringer

Petroleumsvirksomheten skal foregå på en forsvarlig måte, og i sameksistens med andre næringer. Dette viktige og overordnede forsvarlighetskrav til virksomheten er lovfestet i petroleumsløven § 10-1.

Petroleumsløven § 10-1, annet ledd, første setning lyder:

Petroleumsvirksomheten må ikke unødvendig eller i urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre skipsfart, fiske, luftfart eller annen virksomhet, eller volde skade eller fare for skade på rørledninger, kabler eller andre under-sjøiske innretninger.

Dette innebærer at aktørene som driver petroleumsvirksomhet må ta hensyn til andre næringer og brukere av havet når de planlegger sin aktivitet.

Med hensyn til fiskerinæringen betyr dette at rettighetshaver i forkant av en seismisk undersøkelse må ta stilling til om undersøkelsen kunne vært foretatt på et annet sted, til en annen tid eller på annen måte som ville vært bedre for fiskerne, uten at dette vil ha for vesentlige konsekvenser praktisk eller økonomisk for rettighetshaver. Dersom rettighetshaver ikke har inkludert slike hensyn og vurderinger i sin planlegging, kan det være vanskelig å vurdere om undersøkelsen i unødvendig grad vanskeliggjør eller hindrer andre næringsinteresser. Det er derfor viktig at rettighetshaver synliggjør og dokumenterer at de har tatt slike hensyn i sin planlegging. Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet vil kunne bistå rettighetshaver med relevant informasjon, og tidlig kontakt med disse anbefales.

Dersom en aktør ikke overholder reglene i § 10-1, vil det kunne gi grunnlag for myndighetene til å gripe inn og stanse virksomheten⁷. Påbud om stans kan ha sitt utspring i overtredelse av både første og annet ledd i § 10-1. Et slikt påbud om stans i virksomheten er inngripende og vil ha store økonomiske konsekvenser. Løven oppstiller derfor krav om at det skal foreligge "særlige grunner" før virksomheten stanses. Norsk Olje og Gass har utgitt *anbefalte retningslinjer for sameksistens med fiskerisektoren i forbindelse med seismiske undersøkelser*, der de kommer med en rekke råd og forslag til hvordan god sameksistens kan oppnås. Det anbefales at planleggingen startes tidlig, gjerne året i forveien, og senest tidlig det samme året. Arbeidet som skjer i tidlig planleggingsfase er viktig for å få til god sameksistens, og det anbefales at operatør for innsamling i denne fasen:

- Etablerer en oversikt over alle interessenter,
- Etablerer oversikt over annen innsamlingsaktivitet som er planlagt i det samme området på den samme tiden,
- Etablerer oversikt over fiskeriaktivitet og eventuell gyting og gytevandring i det aktuelle området,
- Etablerer kontakt med relevante fiskeriorganisasjoner,
- Bevisstgjøre egen organisasjon om forholdene rundt innsamling av seismikk i Norge.

I tillegg inneholder retningslinjen en oversikt over anbefalte og lovpålagte tiltak i senere planleggingsfase og under gjennomføringen av innsamlingen.

---

⁷ Jf. Petroleumsløven § 10-1 tredje ledd

Myndighetene ser retningslinjen som et godt og viktig verktøy, og forutsetter at petroleumsindustrien følger retningslinjene lojalt.

Det kan imidlertid ikke forventes at alle seismikkinnsamlinger bare skal foregå i perioder med lite fiskerivirksomhet. Værforhold og tidsbegrensninger på grunn av for eksempel gyting kan gjøre at rettighetshaver har en svært begrenset tidsperiode å gjennomføre undersøkelsene på, og således må gjennomføre undersøkelsene selv om det er vesentlig fiskeriaktivitet i området.

6.3 Tids- og områdebegrensninger

Seismikk har liten påvirkning på egg, larver og yngel, men kan påvirke fiskens adferd og vandringsmønster slik at gyteproduksjonen påvirkes negativt. Det er derfor innført tidsbegrensninger for seismisk aktivitet i områder med viktige gyteplasser og i områder der det foregår konsentrerte gytevandring.

Tids- og områdebegrensninger er knyttet til den enkelte blokk og fremgår av utlysningstekst til de enkelte konsesjonsrunder.

6.4 Forsvarlig avstand - ressursforskriften § 5 første ledd:

Ressursforskriften § 5 første ledd lyder:

"Fartøy som foretar seismisk undersøkelse, skal holde forsvarlig avstand til fartøy som driver fiske og fra faststående og flytende fiskeredskap. Særlig aktsomhet skal utvises når større ansamlinger av fiskefartøy observeres."

Dette innebærer at seismikkfartøyene skal holde så god avstand til fiskefartøy at man ikke unødig skal påvirke pågående fiskerier eller fysisk ødelegge utsatt fiskeredskap.

6.5 Havressursloven

Lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova) har som formål å sikre en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av de viltlevende marine ressursene og det tilhørende genetiske materialet, og å medvirke til å sikre sysselsetning og bosetning i kystsamfunnene.

§ 24 i loven omhandler regler for aktsomhet med følgende: *"Den som kjem til haustingsfelt der reiskapar er sette ut, skal gjere seg kjend med kvar reiskapen står. Alle skal fare fram slik at haustingsreiskapar ikkje vert skadde eller utsett for fare. Det er forbode å hindre eller øydeleggje høvet til hausting med skyting, støy eller anna utilbørleg framferd. Departementet kan gje nærare reglar om manøvrering av fartøy og framferd på haustingsfelt."*

Forbudet må ses i lys av et vesentlighetskriterium, jf også pkt. 6.4 og erstatningsbestemmelsene i pkt. 10.2.1 og 10.2.2.

6.6 Øvrige forhold som er regulert

Krav om fiskerikyndig bemanning på seismikkfartøyet, meldesystem, sporing av seismikkfartøy og erstatningsordningen for norske fiskere er også regulert i petroleumsregelverket. Dette er sentrale og til dels omfattende regler, og omtales derfor som egne tema i de følgende kapitlene.

Makrellfiske og seismikkinnnsamling sommeren 2012

I forbindelse med makrellfiske og seismiske undersøkelser på Tampen sommeren 2012 ble Norges Fiskarlag og Statoil enige om å gjennomføre et pilotprosjekt.

Piloten innebar tett oppfølging av makrellens innsig og utbredelse, samt jevnlig kommunikasjon med Norges Fiskarlag. Basert på den tette oppfølging og kommunikasjon, skulle en få informasjon om behovet for en eventuell pause i innsamlingen på Kvitebjørn, riktig tidspunkt og lengde for en slik pause.

Det ble etablert en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Norges Fiskarlag, Fiskeridirektoratet og Statoil, samt en uavhengig fiskerifaglig rådgiver på Statoils kontor. Arbeidsgruppen møttes 1-2 ganger uken og diskuterte fiskerienes utvikling.

Basert på diskusjonene og anbefaling fra arbeidsgruppen tok Statoil pause i seismikkinnsamlingen på Kvitebjørn fra 5. august for

å la makrellen sige inn uforstyrret. Det ble ikke tatt særlig med fangster i Oseberg/Kvitebjørn-området de neste 12 dagene. Mot slutten av perioden etablerte fisket seg nærmere land. Fiskarlaget gikk med på å starte opp innsamling igjen 17. august i tillit til at Statoil ville pause seismikken etter anmodning fra Fiskarlaget dersom situasjonen skulle tilsi det. Seismikkinnsamlingen på Kvitebjørn ble senere pauset i perioden 3.-5. oktober på grunn av tett ansamling av ringnotfartøy i området.

Norges Fiskarlag, Statoil og Fiskeridirektoratet har senere evaluert prosjektet. Årets sesong har vært gjennomført uten vesentlige konflikter mellom dorgefiske etter makrell og seismikkinnnsamling. Dette er en felles oppfatning som deles av alle involverte parter og situasjonen er forbedret i forhold til tidligere år. Pilotprosjektet har gitt et avgjørende bidrag til å oppnå dette. I tillegg endret makrellens vandringer seg i 2012, og dette bidro også til mindre arealkonflikt. Statoil og Norges Fiskarlag har intensjon om å fortsette pilotprosjektet i 2013, dersom seismikkinnnsamling i dorgesesongen blir nødvendig.

7 Fiskerikyndig og følgefartøy

Petroleumsregelverket stiller krav om at fartøy som foretar seismiske undersøkelser skal ha fiskerikyndig person om bord når det er nødvendig av hensyn til fiskerivirksomheten i området⁸.

7.1 Den fiskerikyndiges rolle

Den fiskerikyndige har en viktig rolle. Vedkommende skal bidra aktivt til at petroleumsvirksomheten og fiskerivirksomheten kan utøve sitt arbeid på havet i sameksistens. Det er derfor avgjørende at den fiskerikyndige opptrer objektivt overfor alle parter, og at han gir sine råd på et fritt og uavhengig grunnlag. Den fiskerikyndige skal ha en rådgivende funksjon overfor skipets ledelse, og ledelsen for undersøkelsen på fartøyet. Han skal informere om eventuell fiskeriaktiviteten i området, herunder for eksempel hva som særpreger de ulike redskapsgruppens driftsmønster, fartøybevegelser og faststående redskaper.

Den fiskerikyndige skal bidra i kommunikasjonen mellom seismikkfartøyet og fiskefartøy i området. Han skal være tilgjengelig innenfor rammen av hva som er rimelig å forvente med basis i den bemanning rettighetshaver har valgt. I situasjoner der råd fra fiskerikyndige ikke tas til følge, skal dette føres i loggboken.

I forkant av undersøkelsen skal den fiskerikyndige fortrinnsvis trekkes inn, senest til oppstartsmøte. Her skal den fiskerikyndiges rolle tydeliggjøres. Til dette møtet bør den fiskerikyndige orientere om eventuell forventet fiskeriaktivitet basert på innhentet informasjon og informasjon som fremkommer i vurderingen fra Fiskeridirektoratet. Han skal skaffe seg oversikt over fartøyene i området, og bør i god tid før innsamlingen starter opp kontakte fiskefartøy som kan bli berørt av de seismiske undersøkelsene og høre deres synspunkter og hva slags planer de har. Ut i fra dette kan seismikkinnsamlingen justeres og tilpasses til beste for begge næringer.

I noen tilfeller har selskapet som samler inn seismikk valgt å ha to fiskerikyndige om bord. Fordelen med dette er at det da vil være en fiskerikyndig tilstede på broen til enhver tid. Det anbefales at behovet for å ha to fiskerikyndige om bord alltid vurderes. Dette kan være nyttig i forbindelse med innsamlinger i områder med mye fiskerivirksomhet.

7.2 Krav til den fiskerikyndige

For at den fiskerikyndige skal kunne utføre sitt oppdrag på en god måte, er det viktig at vedkommende har inngående kunnskap om fiskeriaktiviteten. Det stilles derfor krav til vedkommende, mer informasjon om disse kravene finnes på Oljedirektoratets nettside.

Oljedirektoratet arrangerer i samarbeid med Fiskeridirektoratet kurs for fiskerikyndige. Mer informasjon om kurset finnes på [Oljedirektoratets nettside](#). På Oljedirektoratets nettside finnes også en liste over kvalifiserte fiskerikyndige, og en manual for fiskerikyndige.

Den fiskerikyndige skal føre loggbok etter fastsatt mal. Loggboken skal sendes inn til Oljedirektoratet og Fiskeridirektoratet senest to uker etter endt innsamling.

---

⁸ Ressursforskriften § 5

7.3 Seismikkfartøy

Relevant regelverk knyttet til den virksomheten fartøy driver på norsk sokkel skal foreligge om bord på norsk og enkelsk.

Skipets kaptein, navigatører og ledelse for den seismiske undersøkelsen skal være kjent med norsk regelverk som berører samhandling mellom seismisk aktivitet og fiskeriaktivitet.

Den rådgivende tilbakemelding fra myndighetene skal foreligge om bord på norsk og engelsk før undersøkelsen starter opp. Skipets kaptein, navigatører og ledelse for den seismiske undersøkelsen skal være kjent med innholdet.

7.4 Følgefartøy

Følgefartøy skal ha en passiv rolle overfor tredjepart⁹. Dette betyr at følgefartøy ikke skal beordre fiskefartøy til å flytte seg for seismikkfartøyet, og at kommunikasjon med fiskefartøyene i hovedsak skal skje via seismikkfartøyet.

Selskapet som har tillatelse til å samle inn seismikk skal påse at mannskapet på følgefartøyet er kjent med regelverket og norske forhold.

---

⁹ Ressursforskriften § 5, 8. ledd.

8 Koordineringsmøte og opplysninger om undersøkelsen som skal sendes myndighetene

8.1 Koordineringsmøte

Olje- og energidepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet vil sammen med næringsrepresentanter ta initiativ til et årlig møte før undersøkelsesperioden starter. Hensikten med slike møter er at myndighetene skal orientere selskapene om forhold av betydning når det gjelder tidsrom og områder der fiskeressurser og/eller fiskerier kan påvirkes spesielt av seismiske undersøkelser. Det årlige møtet vil bli avholdt så tidlig at det kan få direkte betydning for planlegging av kommende seismiske undersøkelser.

8.2 Meldinger som skal sendes før oppstart

Senest fem uker før undersøkelsesaktivitet starter opp, skal rettighetshaver sende opplysninger om undersøkelsen til Oljedirektoratet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Forsvarsdepartementet¹⁰. Rettighetshaver skal blant annet melde inn tid og området for undersøkelsen. Når staten selv samler inn seismikk meldes også disse innsamlingene inn etter dette systemet.

På bakgrunn av de innsendte opplysningene kommer myndighetene med rådgivende tilbakemeldinger innenfor sitt fagområde. For å inkorporere hensynet til levende ressurser og fiskeriaktivitet på best mulig måte, vil Fiskeridirektoratet således uttale seg om eventuell fiskeriaktivitet, og Havforskningsinstituttet om fiskeressurser, for eksempel gyting. For å få til en best mulig smidig håndtering av spørsmål om levende ressurser og fiskeriaktivitet, anbefales rettighetshaver å ta kontakt med Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet så tidlig som mulig i planleggingsfasen av sine seismiske undersøkelser.

Oljedirektoratet gir en samlet tilbakemelding til rettighetshaver. Med bakgrunn i de rådgivende uttalelsene som er kommet, bør rettighetshaver tilpasse sin innsamling i tråd med rådene så langt som mulig.

Før oppstart av den enkelte undersøkelse kunngjør Oljedirektoratet undersøkelsesområdet, tidsperioden, kallesignal til fartøyet med videre ved at denne legges ut på [Oljedirektoratets nettsider](#) som i tillegg gir en samlet oversikt over pågående seismikkinnsamlinger.

Det er svært viktig at rettighetshaver nøye vurderer tidsbehovet for den enkelte undersøkelse før melding sendes. Erfaring har vist at forlengelse av undersøkelser er en av hovedårsakene til at konflikter kan oppstå. Videre er det viktig at informasjonen om pågående seismikkinnsamlinger er korrekt og oppdatert. Det er derfor krav i regelverket om at endring av undersøkelser skal meldes til myndighetene. Med endring menes både de situasjoner der undersøkelsen starter senere enn planlagt, og de situasjoner der undersøkelsen fortsetter utover den periode som er fastsatt. Endringer skal meldes så snart som mulig, og senest ti virkedager før fastsatt tidspunkt for avslutning dersom undersøkelsen skal fortsette utover fastsatt periode.

8.3 Meldinger som skal sendes når undersøkelsen pågår

Også når undersøkelsen pågår skal rettighetshaver sende meldinger til myndighetene. Ukentlig skal rettighetshaver sende opplysninger om blant annet oppstart, forventet avslutning og status på undersøkelsen. Dette er informasjon som gjør myndighetene i stand til å følge med på den aktiviteten som er på kontinental-sokkelen, og videreformidle oppdatert informasjon.

¹⁰ Petroleumforskriften § 6, jf. ressursforskriften § 4

9 Sporing av seismikkfartøy

9.1 Bakgrunn

Fartøy som foretar seismiske undersøkelser skal ha om bord, og bruke, utstyr som overvåker og rapporterer aktiviteten til fartøyet, som satellittsporingsutstyr og ferdskriver¹¹.

I fiskerilovgivningen er det krav til at norske fiskerifartøy på eller over 15 meter største lengde spores. I Skagerrak gjelder kravet for fiskefartøy på eller over 12 meter største lengde som oppholder seg utenfor 4 nautiske mil fra grunnlinje¹². Slik sporing av seismikkfartøy og fiskefartøy gjør det mulig å rekonstruere bevegelser på havet i ettertid, som et av flere grunnlag for å dokumentere og eventuelt avklare påstander om hendelser. Kystvakten vil også kunne følge bevegelser i sann tid. Myndighetene legger til grunn at muligheten for å kunne rekonstruere hendelser og konfliktsituasjoner, bidrar til å redusere konfliktnivået i forbindelse med innsamling av seismiske data.

Rettighetshaver som utfører undersøkelser med seismisk fartøy i norske farvann må ta kontakt med leverandørene på et tidlig tidspunkt, for å få verifisert at fartøyet som skal samle inn seismikk har det utstyr og den programvare som myndighetene krever. Fiskeridirektoratet er teknisk operatør for sporing av seismikkfartøy.

9.2 Posisjonsrapportering

Senest ved oppstart skal det sendes elektronisk melding fra seismikkfartøyet til Fiskeridirektoratets sporingsentral, for aktivering av mottak av signaler. Fartøyet skal deretter to ganger pr. time så lenge aktiviteten pågår automatisk sende melding om fartøyets posisjon til Fiskeridirektoratet. Dersom det er behov for det kan Fiskeridirektoratet på Oljedirektoratets anmodning innhente melding om posisjon for det enkelte fartøy oftere enn to ganger pr time.

Posisjonsrapport skal inneholde:

- a) entydig identifikasjon av fartøyet,
- b) fartøyets geografiske posisjon i rapporteringsøyeblikket med en posisjonsfeil på under 500 meter med et konfidensintervall på 99 %,
- c) dato og tidspunkt for fartøyets posisjon,
- d) fart og kurs i rapporteringsøyeblikket,
- e) identifikasjon av hvilken rapporttype som sendes

9.3 Bruk og oppbevaring av sporingsdata

Sporingsopplysninger mottatt fra fartøyene lagres i et sporingsregister. Registeret og reglene om anvendelse av opplysningene vil sikre at personvern hensyn blir tilstrekkelig ivaretatt.

Registerets primære brukere er autorisert personell i Oljedirektoratet, Fiskeridirektoratet og Kystvakten samt Hovedredningssentralen.

Opplysningene i registeret er beskyttet i henhold til forvaltningslovens regler om taushetsplikt, offentlighetsloven og personopplysningsloven. Mer detaljert informasjon om sporingsutstyr om bord på seismiske fartøyer finnes på [Oljedirektoratets nettsider](#).

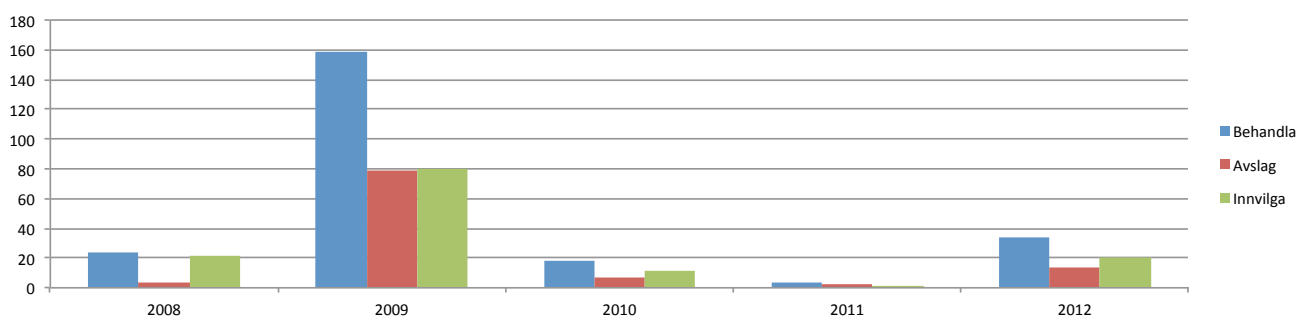
¹¹ Petroleumsloven § 10-18 femte ledd, jf. ressursforskriften § 5a

¹² I forskrift 21. desember 2009 nr 1743 om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy er det per 10. august 2012 gjort endringer med hensyn til fartøystørrelse der det kreves posisjonsrapportering jf. forskrift av 24. mars 2010 nr 454 om krav til utstyr og installasjon av posisjonsrapporteringssystemer

10 Erstatningsordningen for norske fiskere

10.1 Bakgrunn

Petroleumsregelverket skal bidra til hensiktsmessig sambruk av havet i alle faser av virksomheten. Regelverket omfatter en rekke tiltak for å få til dette, herunder konsekvensutredninger i forkant av at områder åpnes for petroleumsvirksomhet, tids- og områdebegrensninger for innsamling av seismikk, krav om fiskerikyndig om bord på seismikkfartøy og at innretninger på havbunnen skal være overtrålbare. Likevel ser myndighetene at petroleumsvirksomheten på sokkelen til tider vil kunne påføre fiskere ulemper. Petroleumsloven kapittel 8 har derfor særlige regler om erstatning til norske fiskere for økonomisk tap som følger av petroleumsvirksomhet, herunder tap som følge av beslaglagte fiskefelt, forurensning/avfall og tap som følge av skade voldt av innretninger. I undersøkelsesfasen vil det være erstatning for økonomisk tap som følge av beslaglagte fiskefelt som er relevant.

Figuren viser antall saker behandlet i erstatningsnemnden i perioden 2008–2012. Kilde Fiskeridirektoratet.

10.2 Nærmere om vilkår for erstatning

10.2.1 Beslagleggelse av fiskefelt

Petroleumsloven § 8-2 første ledd lyder: *Dersom petroleumsvirksomheten i et område helt eller delvis beslaglegger et fiskefelt, plikter staten i den utstrekning fisket blir umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort å yte erstatning for det økonomiske tap dette medfører.*

Undersøkellesaktivitet, herunder seismikkinnsamlinger, er en del av petroleumsvirksomheten, og er således omfattet av bestemmelsen.

10.2.2 Hel eller delvis beslagleggelse

Det er et vilkår for erstatning etter bestemmelsen at petroleumsvirksomheten helt eller delvis beslaglegger et fiskefelt. Det var først og fremst beslagleggelse som følge av plassering av faste innretninger lovgiver hadde i tankene da regelen ble gitt. Det kan likevel ikke utelukkes at også seismikkaktivitet kan sees på som hel eller delvis beslagleggelse i konkrete tilfeller, og dette er også lagt til grunn i praksis ved behandlingen av erstatningskrav.

Seismikkinnsamling er imidlertid en tidsbegrenset aktivitet. Det skal derfor en del til for at vilkåret om hel eller delvis beslagleggelse skal være oppfylt.

For at vilkåret om beslagleggelse skal være oppfylt, må den enkelte fisker ha en klar tilknytning til det aktuelle fiskefeltet, dvs ha drevet fiske i det aktuelle området over en viss tid. Vilket om tilknytning til fiskefeltet medfører at ordningen får størst betydning for fiske som drives med små fartøy relativt nær land og som p.g.a. størrelse og/eller utrustning har begrensede muligheter til å oppsøke alternative fiskeområder. Også større, mer havgående fartøy kan etter omstendighetene være berettiget til erstatning, dersom relevant tilknytning til angjeldende fiskefelt er til stede.

10.2.3 Fisket må være umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort

Det er videre et vilkår at fisket blir umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort. Det er med andre ord ikke slik at enhver ulempe vil gi rett til erstatning. Fisket er eksempelvis ikke umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort dersom fisket kan foregå på et rimelig nivå, uten betydelige merkostnader eller tidsulemper.

10.2.4 Økonomisk tap

Den enkelte fisker må dokumentere at han har lidd et økonomisk tap. Det økonomiske tapet kan ha oppstått som følge av blant annet tapt fangst og fangsttid. Merutgifter som fiskeren har blitt påført for å begrense sitt tap eller fylle sin kvote, for eksempel ved å søke etter fisken i andre områder, omfattes av erstatningsordningen.

Det er et alminnelig erstatningsrettslig prinsipp å søke og begrense sitt økonomiske tap. Dette gjelder også for erstatning etter petroleumsloven kapittel 8. Den enkelte fisker plikter således å søke å begrense sitt økonomiske tap. I dette ligger for eksempel at det innen rimelige grenser er plikt til å søke etter fisken i andre områder dersom dette er mulig.

Det økonomiske tapet må dokumenteres. En metode for å dokumentere et eventuelt fangsttap kan for eksempel være å vise til sluttseddeldata for en eller flere tilsvarende perioder uten seismikkinnsamling, og sammenholde dette med sluttseddeldata for periode der det foregår seismikkinnsamling.

10.3 Nemndbehandling

Erstatningskrav som fremmes etter petroleumsloven kapittel 8 behandles av nemnd¹³. Nemnden består av representanter fra fiskerinæringen og petroleumsnæringen, og ledes av en representant som fyller kravene til dommer. Nemndsammensetningen skal sikre at begge næringer er representert, og at kravene behandles av representanter som har kunnskap om fiskeri- og petroleumsvirksomheten.

Nemndens vedtak kan påklages til en klagenemnd.

Fiskeridirektoratet er sekretariat for nemnden.

Erstatningskravene sendes nemnden via Fiskeridirektoratets regionkontor i vedkommende distrikt. Fiskeridirektoratet har utarbeidet et [standardskjema](#) som skal brukes til å fremme erstatningskravet.

---

¹³ Petroleumsloven § 8-6, jf. forskrift 12. desember 2008 til lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet kapittel 8 om erstatning til fiskere.

11 Retningslinje ved uenighet

Rettighetshaver som har undersøkelsestillatelse eller utvinningstillatelse plikter¹⁴ i forkant av forestående undersøkelsesaktivitet å melde den planlagte undersøkelse til blant annet Oljedirektoratet og Fiskeridirektoratet.

I noen tilfeller kan direktoratene være uenig i om en undersøkelse bør gjennomføres som innmeldt eller ikke. Dette vil typisk være saker der Fiskeridirektoratet mener undersøkelsen ikke kan gjennomføres av hensyn til fiskeriaktivitet. Formelt sett har rettighetshaver rett til å gjennomføre undersøkelsen, men det er uheldig at dette skjer i strid med tilbakemelding fra myndighetene. For å sikre en helhetlig vurdering av disse sakene, samt en rask avklaring, har FKD og OED blitt enige om retningslinjer for behandling av meldinger etter pf. §§ 6 og 30 jf. ressursforskriften § 4.

Retningslinjene legger til rette for at sakene løftes til direktørnivå hos direktoratene, og dersom det heller ikke her oppnås enighet, skal Oljedirektoratet løfte saken til OED for avgjørelse i samråd med FKD.

FKD og OED legger til grunn at direktoratene gjør sitt ytterste for å avklare uenighet på direktoratsnivå, og at det bare unntaksvis er behov for å løfte sakene til departementsnivå.

---

¹⁴ Petroleumsforskriften §§ 6 og 30 jf. ressursforskriften § 4

12 Materialsamling

12.1 Regelverk

[Petroleumsloven](#)
[Petroleumsforskriften](#)
[Ressursforskriften](#)
[Havressursloven](#)

12.2 Internettsider

[Oljedirektoratet](#)
[Fiskeridirektoratet](#)

